

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีอากรส่วนท้องถิ่น

การจัดเก็บภาษีอากรส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายจัดตั้งองค์กรให้อำนาจกระทำได้ คือพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งสามารถออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีอากรได้เอง โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ และข้อบัญญัติมีสถานะเป็นกฎหมายท้องถิ่นมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก การออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีอากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งต้องดำเนินการให้พร้อมกันทั่วประเทศ แต่กฎหมายไม่ได้ออกโดยส่วนกลางหรือรัฐบาลกลางต่างจากการจัดเก็บภาษีอากรของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่กฎหมายออกโดยรัฐสภาหรือรัฐบาลกลางได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน และพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่

1. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

แม้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีอำนาจในการออกกฎหมายเก็บภาษีอากรเพื่อบำรุงท้องถิ่นได้เอง แต่ภาษีอากรที่จัดเก็บได้นั้นมีจำนวนน้อยมากไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่และยังต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐอีกจำนวนมาก และมีจำนวนมากกว่าภาษีอากรที่จัดเก็บได้เอง อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรก่อให้เกิดปัญหาต่างๆอยู่มากเพราะการเก็บภาษีอากรเป็นการลดรอนสิทธิของประชาชน เป็นการเคลื่อนย้ายทรัพยากรจากประชาชนไปยังภาครัฐด้วยการบังคับ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรทางการเมือง ทั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัด มีวาระการดำรงตำแหน่งชั่วคราว ดังนั้น การเก็บภาษีอากรซึ่งมีผลกระทบต่อฐานะเสี่ยง จึงไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเท่าที่ควร

1.1 ภาษีที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บเอง

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค้าในเขตจังหวัด เกี่ยวกับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ โดยจัดเก็บเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมัน และกิโลกรัมละไม่เกินสิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียมและยาสูบไม่เกินมวนละสิบสตางค์ ราคาจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นตามวรรคหนึ่งไม่ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 มาตรา 64)

(2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจออกข้อบัญญัติเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมตามหลักเกณฑ์วิธีการและอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 65)

(3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภทสำหรับในพื้นที่เขตจังหวัดที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเกี่ยวกับภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 66)

(4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรสำหรับในพื้นที่เขตจังหวัดที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่นในท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 67)

(5) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บค่าธรรมเนียมใดๆ จากผู้ซึ่งใช้หรือได้ประโยชน์จากบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีขึ้นได้ทั้งนี้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 69)

(6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ในพื้นที่เขตจังหวัดที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัด

จัดสรรให้สภาตำบลตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 60)

ในการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 กฎหมายกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ปฏิบัติการตามกฎหมาย และกรณีมีภาษีอากรค้างชำระให้ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหัวหน้าส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจสั่งยึดและสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบเสียภาษีอากรได้โดยมิต้องขอให้ศาลออกกฎหมายยึดหรือมีคำสั่งทั้งนี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ส่วนวิธีการยึดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวตามวรรคสองให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 70)

กรณีที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่จัดเก็บภาษีเองอาจจะมอบให้ส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นใดเพื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ได้ ทั้งนี้ โดยให้คิดค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์ วิธีการและอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 71)

1.2 ภาษีที่รัฐเก็บแล้วแบ่งให้ท้องถิ่น ได้แก่ ดังนี้

(1) ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรจัดเก็บได้ในจังหวัดใดให้ส่งมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละห้าของภาษีที่จัดเก็บได้ (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 62)

(2) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยภาษ้นั้น(พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 61)

(3) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมที่ได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยภาษ้นั้นในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 63)

2. รายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

2.1 รายได้ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 (มาตรา 73) มีดังนี้

- (1) ภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- (3) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (4) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (5) รายได้จากการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (6) พันธบัตรหรือเงินกู้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- (7) เงินกู้จากกระทรวง ทบวงกรม องค์กรหรือนิติบุคคลต่างๆซึ่งได้รับความ

เห็นชอบจากรัฐมนตรี

- (8) เงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (9) เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (10) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

2.2 รายได้ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (มาตรา 24) มีดังนี้

(1) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตจังหวัด โดยออกข้อบัญญัติเก็บเพิ่มได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมัน และไม่เกินกิโลกรัมละไม่เกินสิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม

(2) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขตจังหวัด โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินมวนละสิบสตางค์

(3) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราตามมาตรา 23(4) และมาตรา 25(6) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักสัดส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่ต้องจัดเก็บ

(4) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราตามมาตรา 23(5) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

(5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

- (6) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (7) อากรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรังนกอีแอ่น
- (8) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น
- (9) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น
- (10) ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยออกข้อบัญญัติเรียกเก็บจากผู้พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (11) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเจ้าของหน้าที่ดำเนินการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น และให้ตกเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (12) ค่าธรรมเนียมใดๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือผู้ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีขึ้น
- (13) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับประชาชน

เมื่อพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว จะเห็นว่า

3.1 จำนวนประชาชนเป็นตัวกำหนดจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งแต่ละจังหวัดจะมีจำนวนอยู่ระหว่าง 24-30-36-42-48 คน ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 9) ดังนี้

จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกิน 500,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 24 คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 500,000 คน แต่ไม่เกิน 1,000,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 30 คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 1,000,000 คน แต่ไม่เกิน 1,500,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 36 คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 1,500,000 คน แต่ไม่เกิน 2,000,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 42 คน

จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 2,000,000 คนขึ้นไป ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 48 คน

3.2 จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นตัวกำหนดขนาดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นผลที่เกี่ยวข้องมาจากข้อ 1 คือ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 24 คน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขนาดกลางมีจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 30-36 คน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขนาดใหญ่ มีจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 42-48 คน

3.3 ประชาชนทั้งจังหวัดเป็นผู้เลือกผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง ดังนั้นผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อประชาชน รับผิดชอบต่อสังคมและรับผิดชอบต่อการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 35)

3.4 จำนวนประชาชนเป็นตัวกำหนดจำนวนรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 35/3) ซึ่งเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องมาจากข้อ 1 คือ

จังหวัดใดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 24-30 คน ให้มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 2 คน

จังหวัดใดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 36-42 คน ให้มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 3 คน

จังหวัดใดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 48 คน ให้มีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 4 คน

3.5 ประชาชนเป็นผู้กำหนดความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดการ โดยเน้นมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 45/1)

3.6 ประชาชนเป็นผู้กำหนดภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของ

ประชาชนในท้องถิ่น (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 45/1) เมื่อประชาชนเสนอความต้องการแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงนำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาและจัดทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี จึงกล่าวได้ว่า ประชาชนเป็นผู้กำหนดภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในแต่ละปี

3.7 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้

3.8 ประชาชนสามารถเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้โดยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องรับพิจารณา

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรทางการเมือง

4.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารและสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 285) ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและอาจได้รับเลือกตั้งถ้าประชาชนในเขตเลือกตั้งให้ความไว้วางใจ

4.2 การเลือกตั้งเป็นกระบวนการออกเสียงลงคะแนนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กฎหมายเดิมกำหนดให้เป็นสิทธิ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะเสียสิทธิบางอย่าง

4.3 ผู้บริหารและสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี เมื่อครบวาระแล้วจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ทุก 4 ปี

4.4 จากเหตุผลดังกล่าวองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมีลักษณะเป็นองค์กรการเมือง การจัดเก็บภาษีจากประชาชนย่อมมีผลกระทบต่อฐานเสียง ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ผู้บริหารที่เก็บภาษีมากประชาชนอาจจะไม่เลือกให้เป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ได้จึงทำให้คนที่มิหน้าที่ไม่ยอมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเพราะการจัดเก็บภาษีเป็นการลดรอนสิทธิของประชาชน เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ประชาชน ประกอบกับกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้อำนาจอิสระแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีบำรุง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ดังนั้น จึงมีการบังคับใช้กฎหมายไม่พร้อมกัน หรือการจัดเก็บในอัตราที่แตกต่างกัน การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทั่วประเทศ จึงขัดต่อหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 (มาตรา 69)

5. การควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.1 การควบคุมโดยกระทรวงมหาดไทย

การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 76) ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การบริหารงาน
- (2) การงบประมาณ
- (3) การรักษาทรัพย์สิน
- (4) การจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน
- (5) การดำเนินกิจการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (6) การจัดหาพัสดุและการจัดจ้าง
- (7) การให้ได้รับสวัสดิการของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.2 การควบคุมโดยผู้ว่าราชการจังหวัด

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ มีอำนาจสั่งสอบข้อเท็จจริงหรือสั่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด(พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 77)

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งเพิกถอนมติของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ ระเบียบและมีข้อบัญญัติได้ หรือเป็นมตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด(พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 78)

(3) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งตั้งกรรมการสอบสวนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ถ้าปรากฏว่า นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดละเลยไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือประพฤติดนฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อย กรณีมีความผิดจริง

ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถเสนอผลการสอบสวนให้รัฐมนตรีสั่งให้นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่งได้(พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 79)

(4) ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 80)

(5) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนที่นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดจะลงนามประกาศใช้บังคับ หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ให้ความเห็นชอบต้องใช้เสียงสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสองในสามของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ยืนยัน นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดจึงจะลงนามประกาศใช้บังคับได้ (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 53)

(6) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ใช้ดุลพินิจตัดสินชี้ขาด และคำชี้ขาดให้ถือว่าเป็นที่สุดกรณีมีปัญหาการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2546 อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดดังกล่าวมีผลทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งดำเนินกิจกรรมหรือแผนงานโครงการในลักษณะเดียวกันได้ไม่เหมือนกัน

5.3 การควบคุมโดยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(1) การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แผนพัฒนาสามปี จะต้องมีส่วนแทนสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมเป็นกรรมการด้วยทุกคณะ ทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมาตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น(ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 34)

(2) การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ.ศ.2540 มาตรา 53) โดยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องพิจารณาเป็นสามวาระ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ.2547 ข้อ 55)

วาระที่ 1 การรับหลักการ

วาระที่ 2 การแปรญัตติ

วาระที่ 3 การลงมติ

(3) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามค้สภองค้การบริหารส่วนจังหวัดและมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 35/5)

(4) สมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดเกี่ยวกับการบริหารงานขององค้การบริหารส่วนจังหวัด

(5) สมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดมีสิทธิสอบถามข้อเท็จจริงในการบริหารงานราชการต่อนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด

(6) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดต้องแถลงนโยบายต่อสภาโดยไม่มีการลงมติก่อนเข้ารับหน้าที่ การจัดทำนโยบายต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรแจกให้สมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดทุกคนที่มาประชุมและนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดเป็นประจำทุกปี (พระราชบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 35/4)

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ข้อบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อเรียกเก็บภาษีบำรุงองค้การบริหารส่วนจังหวัดเป็นข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดสามารถเสนอข้อบัญญัติดังกล่าวได้แต่ต้องให้นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดรับรองด้วยการพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติดังกล่าวของสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดต้องพิจารณาเป็นสามวาระ เมื่อสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดให้ความเห็นชอบแล้วต้องเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบด้วยซึ่งโดยปกติข้อบัญญัติจะมีผลบังคับใช้ได้เมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

6. สภาพข้อบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัด

6.1 องค้การบริหารส่วนจังหวัดเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล เขตองค้การบริหารส่วนจังหวัดได้แก่เขตจังหวัด มีทรัพย์สินและงบประมาณเป็นของตนเองไม่ต้องส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน ประกอบด้วยนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งจังหวัดและสมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคนตามเกณฑ์จำนวนประชาชนในแต่ละจังหวัด

การบริหารเงินงบประมาณในแต่ละปี ต้องตราเป็นข้อบัญญัติค้การบริหารส่วนจังหวัด โดยความเห็นชอบของสภาองค้การบริหารส่วนจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด

6.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะตราข้อบัญญัติจะตราขึ้นได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติ

(3) การดำเนินกิจการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมาตรา 50

6.3 ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดถือว่าเป็นกฎหมาย ที่้องค์การบริหารส่วนจังหวัดออกมายังบังคับใช้ ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติต้องถูกดำเนินการทางอาญา ทางแพ่ง ดังความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2546

6.4 ข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

6.5 ข้อบัญญัติจะใช้บังคับได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบและประกาศไว้ โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้วสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน ถ้ามีข้อความระบุไว้ในข้อบัญญัตินั้นว่าให้ใช้บังคับได้ทันที ให้ใช้ข้อบังคับในวันที่ประกาศ

6.6 ข้อบัญญัติให้ใช้บังคับได้ในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบัญญัติท้องถิ่นอื่นและตามพระราชบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2546 (มาตรา 56) สามารถสรุปลักษณะของข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ ดังนี้

(1) ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด

(3) เป็นกฎหมายสามารถกำหนดโทษปรับและหรือโทษจำคุกสำหรับผู้ละเมิดข้อบัญญัติได้

(4) ใช้ได้ในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเดียวเท่านั้น

(5) ขัดหรือแย้งกับข้อบัญญัติของท้องถิ่นอื่นไม่ได้

6.7 ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะหมดสภาพการบังคับใช้เมื่อ

(1) ยุบเลิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ยกเลิกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น

(3) ยกเลิกอำนาจการจัดเก็บตามพระราชบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติม

(4) ชัดหรือแย้งกับข้อบัญญัติท้องถิ่นอื่นที่ออกในกิจการเดียวกันไม่ได้

7. โครงสร้างทางกฎหมายอากรที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บเอง

7.1 ภาษีน้ำมัน

7.1.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

สถานีบริการน้ำมัน ซึ่งจำหน่ายปลีกน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซล และน้ำมันที่คล้ายกัน

โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีคือ ผู้ค้าปลีก ซึ่งหมายความถึง เจ้าของ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานค้าปลีก

7.1.2 วิธีการประเมินภาษี

การประเมินเรียกเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นการประเมินเรียกเก็บตามสภาพจำนวนสินค้าที่นำเข้ายังสถานการค้า

7.1.3 การกำหนดอัตราภาษี

น้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน จัดเก็บคิดราคา 10 สตางค์ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)

7.1.4 ความรับผิดชอบของภาษีเกิดขึ้นเมื่อใด

ความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียภาษีของสถานค้าปลีกเกิดขึ้นในเวลาที่ได้รับมอบสินค้าเข้าไปในสถานค้าปลีก โดยผู้ค้าปลีกมีหน้าที่เสียภาษีในเวลาที่มีความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

7.1.5 การจดทะเบียนร้านค้าปลีก

ผู้ค้าปลีกมีหน้าที่จดทะเบียนร้านค้าปลีกต่อเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่สถานค้าปลีกตั้งอยู่ คือสำนักงานสรรพสามิตอำเภอแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ

7.1.6 การยื่นแบบรายการภาษีและการชำระภาษี

ผู้ค้าปลีกมีหน้าที่ยื่นแบบรายการภาษีตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพสามิตกำหนดพร้อม กับชำระภาษีต่อเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่สถานค้าปลีกตั้งอยู่ภายในวันที่ 20 ของเดือน ถัดจากเดือนที่ความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

เมื่อสรรพสามิตอำเภอผู้รับผิดชอบได้รับชำระภาษีแล้วจะต้องออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้เสียภาษี โดยใบเสร็จรับเงินให้เป็นไปตามแบบที่กรมสรรพสามิตกำหนด

7.1.7 การนำส่งภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

เมื่อได้รับภาษีแล้ว สรรพสามิตอำเภอจะต้องส่งเงินที่จัดเก็บให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 97 เปอร์เซ็นต์ โดยจัดส่งผ่านธนาคารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดและหักเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ โดยเข้าบัญชีธนาคารที่กรมสรรพสามิตกำหนด

7.1.8 การจัดทำรายงานการจัดเก็บภาษี

สรรพสามิตอำเภอผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีจะต้องจัดทำรายงานการจัดเก็บภาษีเป็นรายเดือนส่งให้แก่สรรพสามิตจังหวัดแห่งท้องที่ เพื่อสำนักงานสรรพสามิตจังหวัดสรุปรายงานผลการจัดเก็บต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสำนักงานสรรพสามิตภาคเป็นรายเดือนโดยจัดทำรายงานตามแบบที่กรมสรรพสามิตกำหนดภายในวันที่ 23 ของเดือนถัดไป

7.1.9 การดำเนินคดีอาญากรณีฝ่าฝืนข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(1) ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่จดทะเบียนสถานค้าปลีกต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท
(2) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีผู้ใดไม่ยื่นแบบรายการภาษี เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ผู้ใดแจ้งความอันเป็นเท็จ ตอบคำถามด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จ นำพยาน หลักฐานเท็จมาแสดง หรือยื่นบัญชีหรือเอกสารอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(4) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการที่นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540

(5) เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิตไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี

(6) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

7.2 ภาษียาสูบ

ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2510) ออกตามความในพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 ได้กำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบ ดังนี้

(1) บุหรี่ซิการ์	ฉบับละ 10,000 บาท
(2) บุหรี่ซิการ์เรต	ฉบับละ 500 บาท

(3) ย้าย	ฉบับละ	500	บาท
(4) ยาลิ้น	ฉบับละ	20	บาท
(5) ยาลิ้นปรุง	ฉบับละ	500	บาท
(6) บุหรี่อื่น	ฉบับละ	250	บาท
(7) ยาเคี้ยว	ฉบับละ	250	บาท

พิจารณาตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ยาสูบมีหลายประเภท แต่ที่ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีได้ มีเพียง 2 ประเภทเท่านั้น คือ บุหรี่ซิการ์ และบุหรี่ยาสูบ

7.2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ร้านค้าที่ได้รับอนุญาตขายหรือนำออกแสดงเพื่อขายยาสูบชนิดบุหรี่ยาสูบหรือ บุหรี่ซิการ์ ประเภทขายโดยไม่จำกัดจำนวน (ประเภท 1) ตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509

ร้านค้าที่ได้รับอนุญาตขายหรือนำออกแสดงเพื่อขายยาสูบชนิดบุหรี่ยาสูบหรือ บุหรี่ซิการ์ ประเภทขายครั้งละไม่เกิน 20,000 มวน (ประเภท 2) ตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509

ร้านค้าที่ได้รับใบอนุญาตขายหรือนำออกแสดงเพื่อขายยาสูบชนิดบุหรี่ยาสูบหรือ บุหรี่ซิการ์ ประเภทขายครั้งละไม่เกิน 1,000 มวน (ประเภท 3) ตามพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509

โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีคือ ผู้ค้าปลีก ซึ่งหมายความถึง เจ้าของ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานค้าปลีก

7.2.2 วิธีการประเมินภาษี

การประเมินเรียกเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นการประเมินเรียกเก็บตามสภาพคือเรียกเก็บมวนละ 4.54 สตางค์ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)

7.2.3 การกำหนดอัตราภาษี

อัตราที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งออกข้อบัญญัติเรียกเก็บภาษียาสูบมวนละ 10 สตางค์ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)

7.2.4 ความรับผิดของภาษีเกิดขึ้นเมื่อใด

ความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีของสถานค้าปลีกเกิดขึ้นในเวลาที่ได้รับมอบสินค้าเข้าไปในสถานค้าปลีก โดยผู้ค้าปลีกมีหน้าที่เสียภาษีในเวลาที่มีความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

7.2.5 การจดทะเบียนร้านค้าปลีก

ผู้ค้าปลีกมีหน้าที่จดทะเบียนร้านค้าปลีกต่อเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่สถานค้าปลีกตั้งอยู่ คือสำนักงานสรรพสามิตอำเภอแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ

7.2.6 การยื่นแบบรายการภาษีและการชำระภาษี

(1) ผู้ค้าปลีกมีหน้าที่ยื่นแบบรายการภาษีตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพสามิตกำหนด พร้อมกับชำระภาษีต่อเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่สถานค้าปลีกตั้งอยู่ภายในวันที่ 20 ของเดือน ถัดจากเดือนที่ความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

(2) เมื่อสรรพสามิตอำเภอผู้รับผิดชอบได้รับชำระภาษีแล้วจะต้องออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้เสียภาษี โดยใบเสร็จรับเงินให้เป็นไปตามแบบที่กรมสรรพสามิตกำหนด

(3) การนำส่งภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

(4) เมื่อได้รับภาษีแล้ว สรรพสามิตอำเภอจะต้องส่งเงินที่จัดเก็บไปห้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 97 เปอร์เซ็นต์ โดยจัดส่งผ่านธนาคารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดและหักเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ โดยเข้าบัญชีธนาคารที่กรมสรรพสามิตกำหนด

7.2.7 การจัดทำรายงานการจัดเก็บภาษี

สรรพสามิตอำเภอผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีจะต้องจัดทำรายงานการจัดเก็บภาษีเป็นรายเดือนส่งให้แก่สรรพสามิตจังหวัดแห่งท้องที่ เพื่อสำนักงานสรรพสามิตจังหวัดสรุปรายงานผลการจัดเก็บต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสำนักงานสรรพสามิตภาคเป็นรายเดือน โดยจัดทำรายงานตามแบบที่กรมสรรพสามิตกำหนดภายในวันที่ 23 ของเดือนถัดไป

7.2.8 การดำเนินคดีอาญากรณีฝ่าฝืนข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(1) ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่จดทะเบียนสถานค้าปลีกต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

(2) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีผู้ใดไม่ยื่นแบบรายการภาษี เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ผู้ใดแจ้งความอันเป็นเท็จ ตอบคำถามด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จ นำพยาน หลักฐานเท็จมาแสดง หรือยื่นบัญชีหรือเอกสารอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(4) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการที่นายองค์การ

บริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540

(5) เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิตไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี

(6) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

7.3 ค่าธรรมเนียมผู้พักในโรงแรม

7.3.1 ผู้ที่มีหน้าที่ในการเสียค่าธรรมเนียม

ได้แก่ผู้พักในโรงแรม โดยให้ผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้พักไว้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด

กรณีผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมไว้ ให้ผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมรับผิดชอบค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระตามจำนวนเงินค่าธรรมเนียมร่วมกับผู้พัก

ในกรณีที่ผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้พักแล้วให้ผู้พักฟื้นความรับผิดชอบที่จะต้องชำระค่าธรรมเนียมเท่าจำนวนที่ได้จ่ายไว้แล้วเท่านั้น

7.3.2 วิธีการประเมินภาษี

การประเมินเรียกเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นการประเมินเรียกเก็บตามสภาพของแต่ละโรงแรม คือเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละ 0.5-2 ของอัตราค่าเช่าห้องพัก

7.3.3 การกำหนดอัตรากำหนด

ผู้พักในโรงแรมเสียค่าธรรมเนียมให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในอัตราร้อยละ 2 ของค่าเช่าห้องพัก

7.3.4 ความรับผิดชอบของค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้น

เมื่อมีผู้เข้าพักในโรงแรม

7.3.5 การจดทะเบียน

ผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมจัดทำบัญชีผู้พักในโรงแรมและรายละเอียดที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามแบบที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกาศกำหนด

7.3.6 การยื่นแบบรายการภาษีและการชำระภาษี

ผู้ควบคุมและจัดการโรงแรมนำส่งค่าธรรมเนียม ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสถานที่ที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกาศกำหนดภายในวันที่ สิบของเดือนถัดไป พร้อมบัญชีผู้พักและรายละเอียดที่เรียกเก็บ

7.3.7 การดำเนินคดีอาญาผู้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- (1) ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่จดทะเบียนสถานค้าปลีกต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท
- (2) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีผู้ใดไม่ยื่นแบบรายการภาษี เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (3) ผู้ใดแจ้งความอันเป็นเท็จ ตอบคำถามด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จ นำพยานหลักฐานเท็จมาแสดง หรือยื่นบัญชีหรือเอกสารอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (4) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการที่นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540
- (5) เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิตไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี
- (6) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

8. บทสรุป

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรบัญญัติให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ แต่ต้องดำเนินการตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ และด้วยความมีอิสระที่จะออกกฎหมายบังคับใช้เมื่อใดก็ได้ โดยเก็บไม่เกินเพดานขั้นสูง มีผลให้เกิดความแตกต่างในอัตราที่จัดเก็บ เกิดความลักลั่นในการวิปฏิบัติ แม้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีบุหรี่ น้ำมันเป็นการจัดเก็บต่อหน่วยสินค้าก็ตาม กล่าวคือ ภาษีบุหรี่จัดเก็บไม่เกินมวลละ 10 สตางค์ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) หรือซองละ 2 บาท น้ำมันไม่เกินลิตรละ 10 สตางค์ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) ของจำนวนสินค้าที่รับเข้าสถานการค้านั้นๆ ภาษีทั้งสองรายการนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ค้าเป็นผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี

ส่วนค่าธรรมเนียมจากผู้พักในโรงแรม กฎหมายกำหนดให้ผู้ควบคุมและผู้จัดการโรงแรมเป็นผู้เรียกเก็บจากผู้เข้าพักในโรงแรมแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีหน้าที่นำส่งค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ได้เรียกเก็บจากโรงแรมโดยตรง อัตราที่เรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 2 ของค่าเช่าห้องพักเช่น ในท้องที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวค่าเช่าห้องพักคืนละ

2,000 บาท ผู้ควบคุมและผู้จัดการโรมแรมจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักเท่ากับร้อยละ 2 ของค่าเช่าห้องพักเป็นจำนวนเงิน 40 บาท ในต่างจังหวัดค่าเช่าห้องพักคืนละ 600 บาท ผู้ควบคุมและผู้จัดการโรมแรมจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักเท่ากับร้อยละ 2 ของค่าเช่าห้องพักเป็นจำนวนเงิน 6 บาท

แม้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ได้ในเขตพื้นที่จังหวัดที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่น แต่ในปัจจุบันเกิดองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มพื้นที่จังหวัดครบทั้ง 75 จังหวัดแล้ว จึงไม่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดจัดเก็บภาษีดังกล่าวได้

สำหรับภาษีอากรที่รัฐจัดสรรให้เช่น ค่าภาคหลวงแร่ ภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีมูลค่าเพิ่ม 1 ใน 9 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีสัดส่วนที่แน่นอนตายตัว ต้องเป็นไปตามมติคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดสรรให้ในแต่ละปี เว้นแต่ภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2546 เท่านั้น ที่รัฐต้องจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละห้าของภาษีที่จัดเก็บได้